

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2014.6.6.
COM(2014) 332 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2014–
2020-as stratégiájáról**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2014–2020-as stratégiájáról

1. BEVEZETÉS — AKTUÁLIS HELYZET

Az Európai Bizottság stratégiai célja, hogy a tagállamokkal, a szociális partnerekkel és más uniós intézményekkel és testületekkel szorosan együttműködve biztonságos és egészséges munkakörnyezetet biztosítson az Unióban dolgozó több, mint 217 millió munkavállaló számára. Mivel a munkavállalók egészségét és biztonságát érintő kockázatok jórészt hasonlóak az Unió területén, az Uniónak egyértelmű feladata, hogy a tagállamoknak segítséget nyújtson a kockázatok hatékonyabb kezelésében és az EU egész területén biztosítsa az egyenlő versenyfeltételeket. E szerepvállalás kifejezetten elismerésre kerül a Szerződésben¹, amely az Uniónak megosztott hatáskört biztosít a tagállamok közötti együttműködés ösztönzésére és arra, hogy olyan minimumkövetelményeket meghatározó irányelveket fogadjon el, melyek a munkavállalók egészségének és biztonságának védelme érdekében a munkahelyi környezet javítását célozzák.

A munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén való uniós fellépés az elmúlt évek során egy stratégiai politikai keret részeként valósult meg, amely a következő két fő részből áll:

1. átfogó európai uniós jogszabálycsomag, amely lefedi a legjelentősebb foglalkozási kockázatokat, valamint közös fogalmi definíciókat, struktúrákat és szabályokat tartalmaz, amelyeket a tagállamok eltérő nemzeti körülményeikhez igazítottak; és
2. több évre szóló cselekvési programok sorozata 1978 és 2002 között, majd ezt követően európai stratégiák (a 2002–2006 és a 2007–2012 közötti periódusokban), amelyek célja a prioritások és közös célok meghatározása, valamint, hogy keretet biztosítsanak a nemzeti politikák koordinációjára, továbbá ösztönözzék a megelőzés holisztikus kultúrájának kialakítását. A 2007–12 közötti stratégia eredményeképpen 27 tagállam vezetett be nemzeti stratégiát.

A munkahelyi kockázatmegelőzés és a biztonságosabb és egészségesebb körülmények elősegítése nemcsak a munkahelyek minőségének és a munkakörülmények javításának alapvető elemei, de a versenyképesség növelésében is nagy jelentőséggel bírnak. A munkavállalók egészségének fenntartása közvetlen és mérhető pozitív hatással van a termelékenységre, és hozzájárul a szociális biztonsági rendszerek fenntarthatóságának javításához. A munkavállalók súlyos balesetek vagy foglalkozásból eredő megbetegedések elleni védelme és a dolgozók egészségének fenntartása az aktív munkavégző korban már az első munkahelyüktől kezdve, kulcsfontosságú ahhoz, hogy minél tovább dolgozhassanak. Ez hozzájárul a népességöregedés hosszú távú hatásainak kezeléséhez, összhangban az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó célkitűzéseivel.² Különösen a 7. foglalkoztatási iránymutatás hangsúlyozta a munkahelyek minőségének javítását.

A foglalkoztatási csomag³ hangsúlyozta, hogy a munkakörülmények javítása pozitív hatással van a termelékenységre és a versenyképességre.

¹ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 151. és 153. cikke

² COM(2010) 2020 és COM(2014) 130 final.

³ COM(2012) 0173 final

A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre irányuló befektetés javítja a dolgozók jó közérzetét, valamint költséghatékony. Friss becslések szerint az ezirányú befektetések megtérülési aránya magas, átlagosan 2,2 %⁴, és az 1,29 és 2,89 % közötti tartományban mozog.⁵

A munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos 2007–2012-es stratégia⁶ értékelésének eredményei visszaigazolják a munkavédelemre vonatkozó uniós stratégián belüli politikai cselekvés hozzáadott értékét, valamint azt, hogy az érdekeltek szilárdan támogatják az uniós szintű stratégiai megközelítés további alkalmazását. Az értékelés kihangsúlyozza, hogy felül kell vizsgálni a stratégia célkitűzéseit, prioritásait és a munkamódszereket annak érdekében, hogy az uniós politikai keret a változó munkamintákhoz, továbbá az új és kialakulóban lévő kockázatokhoz alkalmazkodjon.

2013-ban a Bizottság nyilvános online konzultációt⁷ indított, melyben az érdekeltek véleményét kérte a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos előző stratégia végrehajtásáról és annak folytatásáról. A több mint 500 válasz megerősítette, hogy szükséges az uniós szintű koordináció folytatása ezen a területen, és hasznos javaslatok érkeztek az új stratégiai keret tartalmára vonatkozóan. A válaszadók nagy többsége úgy vélte, hogy többet kell tenni a kis-és középvállalkozások (kkv-k) adminisztratív terheinek és megfelelési költségeinek csökkentésére. A válaszadók többsége azt is jelezte, hogy ezeket a célokat, a munkahelyi biztonság és egészségvédelem elveinek való magas szintű megfelelés mellett továbbra is fenn kell tartani, a vállalkozások méretétől függetlenül.

A munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2007–2012-es stratégiára vonatkozó javaslat kidolgozásakor a Bizottság számos hozzászólást is figyelembe vett, melyek mind egy új stratégiai politikai kezdeményezés mellett érvelnek; ilyenek különösképpen az Európai Parlament⁸, a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tanácsadó bizottság (ACSH)⁹, valamint a vezető munkaügyi felügyeleti tisztviselők bizottsága (SLIC)¹⁰ részéről érkezett hozzászólások.

A konzultáció sikeres megvalósítása érdekében a Bizottság konferenciát szervezett a munkakörülmények témájában¹¹, amely lehetőséget biztosított arra, hogy a fő érdekeltek megvitassák a munkahelyi egészségvédelem és biztonság javításának legfontosabb kihívásait és prioritásait.

A jelen stratégia végrehajtásával párhuzamosan fog zajlani a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós szabályozás utólagos értékelése, amely következtetései várhatóan 2015 végére készülnek el. A 89/391/EGK keretirányelv által előírt és a Bizottság Célravezető és hatásos szabályozási programjában (REFIT)¹² is szereplő értékelés a lehetséges jövőbeli új kezdeményezések tényanyagát fogja megerősíteni. A fenti okok és a jelen gyakorlat kiemelt fontossága miatt, a jelenlegi stratégiai keretet 2016-ban fogják

⁴ Nemzetközi Társadalombiztosítási Szövetség (ISSA), *A megelőzés megtérülése: Költséghatékonysági számítások a vállalatok munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre irányuló befektetéseire vonatkozóan*, <http://www.issa.int>

⁵ BenOSH, *A munkahelyi balesetek és a munkahelyi egészségkárosodás társadalmi és gazdasági költségei*, <http://ec.europa.eu/social>

⁶ SWD (2013) 202.

⁷ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=333&langId=en&consultId=13&visib=0&furtherConsult=yes>.

⁸ Az Európai Parlament A7-0409/2011. határozata (2011.12.15) az európai stratégia felülvizsgálatáról; az Európai Parlament 2013/2685. határozata (2013.9.12) a munkahelyi biztonság és egészségvédelem európai stratégiájáról

⁹ 2011. december 1-jén elfogadott vélemény

¹⁰ 2012. február 9-én elfogadott vélemény

¹¹ 2014. április 28-án tartott konferencia a munkakörülményekről.

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=88&eventsId=979&furtherEvents=yes>

¹² COM(2012) 746.

felülvizsgálni, ami lehetővé teszi, hogy teljes mértékben figyelembe vegyék az értékelés eredményeit, valamint az Európa 2020 stratégia felülvizsgálatát.

Ez a közlemény a munkavállalók egészsége és biztonsága javításának fő célkitűzéseit és egy sorozat cselekvést mutat be (4. rész) a fennálló problémák beazonosítását (2. rész) és a főbb kihívások ismertetését (3. rész) követően.

2. HELYZETFELMÉRÉS — ELŐRELÉPÉS ÉS FENNÁLLÓ PROBLÉMÁK A MUNKAHELYI BIZTONSÁG ÉS EGÉSZSÉGVÉDELEM TERÜLETÉN

A munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén az elmúlt 25 évben elért uniós eredmények javulása nagy részben az átfogó jogszabályoknak és az Unió, a tagállamok és az érdekeltek, így például a szociális partnerek által indított és végrehajtott átfogó politikai intézkedéseknek köszönhető.

Az EU 2007-12-es, munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó stratégiájában megfogalmazott legtöbb jogalkotási és nem jogalkotási kezdeményezés megvalósult.

Az Európai Unió munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos stratégiája közös együttműködési keretet és közös irányvonalat hozott létre. Jelenleg 27 tagállam rendelkezik a nemzeti környezethez és a kiemelt prioritásterületekhez igazított, munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó nemzeti stratégiával. 2007 és 2011 között az Unió területén 27,9%-kal csökkent a három napon túli hiányzást indokoló balesetek száma¹³. Az uniós és nemzeti szinten folytatott tájékoztató kezdeményezések hozzájárultak a kockázatmegelőzés kultúrájának erősítéséhez.

Egy közelmúltbeli Eurobarométer felmérés¹⁴ szerint a munkavállalók túlnyomó többsége (85%) elégedett a jelenlegi munkahelyén tapasztalható munkahelyi egészséggel és biztonsággal, továbbá a válaszadók több mint háromnegyede (77%) arról számolt be, hogy munkahelyén rendelkezésre állnak a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó információk és/vagy és képzések.

A 2007–12-es, munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó stratégia értékelése megerősítette, hogy az uniós stratégia végrehajtása összességében véve hatékony volt és fő célkitűzései megvalósultak. Az uniós stratégia hozzájárult a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok végrehajtásának javításához és az uniós szabályok tisztázásához. A végrehajtás azonban továbbra is kihívást jelent, különösen a kis- és középvállalkozások számára, akiknek nehézséget jelent az egyes szabályozási követelményeknek való megfelelés. Továbbá hiányosságok voltak tapasztalhatóak, mégpedig az egyéni vállalatokat, leginkább a kis- és középvállalkozásokat helyi szinten érintő hatásokra vonatkozóan. Bár a kormányzati szervek aktívan részt vettek a stratégia megvalósításában, nehezebbnek bizonyult az egyéb uniós partnerek, például a nemzeti szociális partnerek felelős részvételét elérni. A statisztikai adatgyűjtés és a monitoringszervek kifejlesztése elégtelen volt. A 2007–12 közötti stratégia értékelése kiemeli annak szükségességét, hogy hatékonyabban kell kezelni az egyes, megelőzést célzó intézkedések egyéni vállalatokra (különösen a kis- és középvállalkozásokra) kifejtett hatását, a munkahelyi biztonságnak és egészségvédelemnek a környezetvédelemmel és a vegyi anyagok használatával összefüggő kapcsolatát, valamint a foglalkozási és a munkavégzéssel összefüggő betegségek hatékony megelőzését.

¹³ Munkahelyi Balesetek Európai Statisztikái (ESAW), Eurostat becslés. NACE kód Rev. 2 szektor A C-N.

¹⁴ Eurobarométer gyorsfelmérés a munkakörülményekről

http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_398_fact_hu_hu.pdf

A balesetek számának jelentős csökkenése és a jobb megelőzés ellenére is szükséges a munkahelyi biztonság és egészségvédelem javítása az Unióban.

- Évente több mint 4000 munkavállaló hal meg munkahelyi balesetek következtében, és több mint három millió munkavállaló szenved három munkanapnál hosszabb hiányzást indokoló súlyos munkahelyi balesetet¹⁵.
- A munkavállalók 24,2%-a gondolja, hogy egészsége és testi épsége a munkahelyén veszélyben van, és 25%-a nyilatkozott arról, hogy a munka leginkább negatívan befolyásolja az egészségét¹⁶.
- Az emberi szenvedésen túl a munkahelyi betegszabadság költségei elfogadhatatlanul magasak. Németországban a 460 millió nap/év betegszabadság – a becslések szerint – a termelékenység a bruttó nemzeti össztermék mintegy 3,1 % -kal való csökkenéséhez vezetett¹⁷.
- A betegségekből és balesetkből adódó társadalombiztosítási kiadások is elfogadhatatlanul magasak. A 2010/11-es pénzügyi évben az Egyesült Királyságban csak a kormányt terhelő nettó költséget mintegy 2381 millió angol fontra becsülték¹⁸.

A munkavállalók egészségének és biztonságának a Szerződés (153. és 156. cikke) szerinti további javítása érdekében a Bizottságnak – a tagállamokkal együttműködve – tartós szakpolitikai intézkedéseket kell hoznia. A munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén hozott politikai intézkedések – ideértve a szabályozást – gazdasági és társadalmi előnyei, hogy bizonyítottan pozitív hatással vannak a növekedésre és a termelékenységre, valamint hozzájárulnak a balesetek és a súlyos betegségek előfordulásának csökkentéséhez. Ugyanakkor a konkrét cselekvéskor kellően figyelembe kell venni a vállalatokat terhelő költségeket.

3. MELYEK A FŐ KIHÍVÁSOK?

Az előző szakaszban szereplő helyzetfelmérés az Unió területén közös és további politikai fellépést igénylő alapvető kihívásokat veszi számba.

- **Első kihívás: a tagállamok végrehajtási eredményeinek javítása, különös tekintettel a mikro- és kisvállalkozások kapacitásának előmozdítására, annak érdekében, hogy képesek legyenek hatékony és valós kockázatmegelőzési intézkedések alkalmazására**

Az egyes tagállamok eltérően közelítik meg a munkahelyi biztonság és egészségvédelem szabályozásának gyakorlati végrehajtását. Ez különösen releváns a tekintetben, hogy a követelményeket milyen mértékben alkalmazzák az egyes vállalatok és a közigazgatási testületek a gazdasági tevékenység egyes ágazataiban, illetve a vállalkozások méretétől függően.

A legtöbb esetben a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó irányítás hatálya és hatékonysága különösen nehéz kihívás a kis és mikrovállalkozások számára. Kisebb méretű szervezetek általában alacsonyabb szinten tudnak megfelelni az uniós és

¹⁵ Munkahelyi Balesetek Európai Statisztikái (ESAW), 2011.

¹⁶ Európai Munkakörülmények Felmérés (EWCS), 2010.

¹⁷ A BAuA és Munkaügyi Minisztérium jelentése a *Munkahelyi Biztonság és Egészségvédelemről*, 2011.

¹⁸ Munkahelyi halálozások és önként bejelentett sérülések és egészségkárosodások költsége Nagy Britanniában, 2010/11, HSE, 2013.

nemzeti előírásoknak, és kevesebb munkavédelmi intézkedésről számolnak be, szemben a nagyobb szervezetekkel¹⁹.

Ennek számos oka lehet; sok esetben az elérhető szakmai tudás hiányából, a kötelezettségek hiányos ismeretéből, hiányzó útmutatásból vagy hiányos végrehajtásból eredően nehéz a szabályzási és adminisztratív előírások teljesítése. A megfelelési költségek pedig arányaikat tekintve magasabbak a kis- és középvállalkozások esetében.

A Bizottság és az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA) a 2007–12 stratégiában gyakorlati útmutatókat és a helyes gyakorlatot ismertető szakmai anyagokat dolgozott ki a kis- és középvállalkozásokon belüli munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos tevékenységek végrehajtásának támogatására. Az EU-OSHA által kifejlesztett online interaktív kockázatértékelési eszköz (OiRA)²⁰ jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy könnyebbé váljon a kis- és középvállalkozások munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi előírásoknak való megfelelése. Ugyanakkor még koncentráltabb erőfeszítés szükséges uniós és nemzeti szinten. A döntéshozóknak figyelemmel kell lenniük a mikro- és kisvállalkozások különleges körülményeire és korlátaira az egyes munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályozási intézkedések meghatározásánál és bevezetésénél. A döntéshozók nem feltételezhetik, hogy a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályokból eredő kötelezettségeket azonos módon, vagy azonos relatív költség szinten tudják végrehajtani a kis- és nagyvállalatok.

Egyszerűbb és hatékonyabb megoldások bevezetésére van szükség a mikro- és kisvállalkozások helyzetének kellő figyelembevételéhez annak érdekében, hogy a vállalkozások méretétől függetlenül hatékonyan biztosítható legyen a dolgozók munkahelyi egészsége és biztonsága. Ez adott esetben a szabályzás egyszerűsítését, valamint azt teszi szükségessé, hogy a mikro- és kisvállalkozások testreszabott útmutatást és támogatást kapjanak a kockázatértékelésük megkönnyítésére.

- **Második kihívás: a foglalkozásból eredő megbetegedések megelőzésének javítása a meglévő, új és az újonnan felmerülő kockázatok kezelése révén**

A rossz munkakörülmények által okozott vagy súlyosbított foglalkozásból eredő megbetegedések és a dolgozók egészségkárosodása a munkavállalókra, a vállalkozásokra és a társadalombiztosítási rendszerekre is súlyos terhet ró²¹.

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) legfrissebb elérhető becslései²² szerint az EU 27 tagországában 2008-ban 159 900 végzetes kimenetelű, foglalkozásból eredő megbetegedést regisztráltak, ezek közül a legfőbb halálozási ok a rákos megbetegedés volt (95 500 esetben). A becslések szerint az összes rákos megbetegedés mintegy 4–8,5 százaléka munkahelyi kitettségre vezethető vissza. A vegyi ártalmakkal összeköthető halálozási arány az összes munkahelyi halálozást majdnem felét teszi ki.

¹⁹ A 2012-ben készült „Vállalati felmérés új és fellépő kockázatokról” címet viselő (ESENER) felmérés szerint a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó irányítás szervezeten belüli nagyságrendi alkalmazásának legmeghatározóbb tényezői a szervezeti méret, az ipari szektor és az ország.

²⁰ <http://www.oiraproject.eu/> az OiRA egy olyan webes platform, amely lehetővé teszi ágazati kockázatértékelési eszközök bármilyen nyelvű egyszerű és szabványosított módon történő létrehozását. Az OiRA platform könnyen használható és ingyenes online eszközök kialakítását teszi lehetővé, amelyek segítségével a mikro- és kis szervezetek olyan kockázatértékelési folyamatot tudnak kialakítani, ami lépésről-lépésre vezeti őket a munkahelyi kockázatok azonosításától és értékelésétől kezdődően, a döntéshozatalon és a megelőző intézkedések végrehajtásán keresztül, a nyomon követés és jelentéstétel lezárásáig.

²¹ Lásd, például, Binazzi és társa „The burden of mortality with costs in productivity loss from occupational cancer in Italy” (*A munkahelyi rák megbetegedések halálozási rátájának terhe és költségei a termelékenység csökkenésében*) American Journal of Industrial Medicine, 2013 Nov; 56(11):. 1272-9 o.

²² <http://www.ilo.org/safework/lang--en/index.htm>
http://www.ilo.org/public/english/region/europro/moscow/areas/safety/docs/safety_in_numbers_en.pdf.

Jelentős erőfeszítések történtek a foglalkozásból eredő megbetegedések és az új vagy újonnan felmerülő kockázatok megelőzése terén. Uniós jogalkotás szabályozza a vegyi anyagokat az emberi egészség és a környezet magas szintű védelmének biztosítása érdekében (REACH²³ és CLP²⁴), továbbá a szabályzás foglalkozik az elektromágneses sugárterhelés problémájával is. Egyidejűleg nem jogalkotási intézkedések is történtek, mint például tájékoztatás, a bevált gyakorlatok cseréje, valamint az EU-OSHA kétéves páneurópai figyelemfelhívó kampányainak elindítása²⁵. A kihívás komolyságát tekintve a foglalkozásból eredő rákos megbetegedések, az azbeszt okozta betegségek, a tüdő- és bőrbetegségek, az asztma és más krónikus betegségek folyamatos és különös figyelmet igényelnek.

Ugyan a sok munkaszervezést segítő új technológia és innovációs fejlesztés jelentősen hozzájárult a munkahelyi körülmények és a munkahelyi közérzet javításához, a foglalkozásból eredő megbetegedések hatékony megelőzése szükségessé teszi annak előrejelzését, hogy az új technológiák milyen negatív hatással lehetnek a dolgozók biztonságára és egészségére nézve. Az új fejlesztések ipari alkalmazása új termékekhez és eljárásokhoz vezet, melyeket átfogóan kell tesztelni és ellenőrizni annak érdekében, hogy felhasználásuk biztonságos legyen, és ne jelentsenek sem a fogyasztók, sem a munkavállalók számára jelentős kockázatot. Ennek egy példája a nanoanyagok, ugyanis olyan sajátos tulajdonságokkal rendelkezhetnek, amelyek új toxicitási vizsgálati módszereket és kockázatelőrejelző eszközöket igényelhetnek már a termék fejlesztési fázisától kezdve, a biztonsági szempontok megfelelő figyelembe vétele érdekében. Foglalkozni kell emellett a biotechnológiákhoz és zöld technológiákhoz kapcsolódó egyéb újonnan felmerülő kockázatokkal is.

Az információs technológia fejlődése által a munkaszervezésben megjelenő – kiváltképp a folyamatos összeköttetést biztosító – változások óriási lehetőségeket tárnak fel a rugalmas és interaktív munkavégzés terén. Növekszik a munkaerő diverzitása, amit az új atipikus szerződéses megállapodások és foglalkoztatási formák is tükröznek, nagyobb a foglalkoztatási mobilitás, mellyel együtt jár, hogy a megbízások rövidebbek, különösen a fiatal munkavállalók esetében. Ugyanakkor egy nemrégiben végzett Eurobarométer felmérés szerint a munkavállalók a stresszt tartják az egyik legjelentősebb foglalkozási kockázatnak (53%); ezt követik az ergonómiai kockázatok (ismétlődő mozdulatok és fárasztó vagy fájdalmas testhelyzetek, 28%), valamint a terhek napi szintű emelése, cipelése és mozgatása (24%). Külön figyelmet kell fordítani a munkaszervezésben beálló változások hatásaira a fizikai és a mentális egészség terén. Különösen a nők sajátos kockázatokkal nézhetnek szembe, mint például a váz- és izomrendszeri vagy bizonyos típusú rákos megbetegedések, olyan bizonyos foglalkozások természetéből adódóan, ahol túlréprezentáltak²⁶.

- **Harmadik kihívás: a demográfiai változás kezelése**

²³ Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), HL L 136., 2007.5.29.

²⁴ Az Európai Parlament és Tanács 1272/2008/EK rendelete (2008. december 16.) az anyagok és keverékek osztályzásáról címkézéséről és csomagolásáról, HL L 353., 2008.12.31.

²⁵ EU-OSHA kampány 2012-13 „Együtt a kockázat megelőzéséért”.

EU-OSHA kampány 2010-11 „Biztonságos karbantartás”

EU-OSHA kampány 2008-09 „Kockázateértékelés”

EU-OSHA kampány 2007-08 „Az egészséges munkahelyért kezdeményezés”

²⁶ EU-OSHA, 2013. *Új kockázatok és trendek a nők munkahelyi biztonsága és egészségvédelme terén* <https://osha.europa.eu/en/publications/reports/new-risks-and-trends-in-the-safety-and-health-of-women-at-work/view>.

Az EU népessége öregszik és a 60 éven felüli lakosság száma az EU-ban évente két millióval növekszik. Az aktív népesség szintén öregedik, ezt mutatja az idősebb munkavállalók magasabb foglalkoztatási aránya szemben a fiatal munkavállalókéval. Az Eurostat népesedési előrejelzései szerint (Europop 2010) az 55 és 64 év közötti aktív népesség az EU 27 tagországában 2010 és 2030 között 16 %-kal fog növekedni.

A Bizottság a nyugdíjakról szóló fehér könyvében a szolgálati idő meghosszabbítására hív fel a megfelelő és fenntartható nyugdíjrendszerek érdekében. Ez megfelelő munkafeltételek biztosítását igényli²⁷.

A munkavállalók biztonságának és egészségvédelmének biztosítása a feltétele a munkával töltött élet és az aktív és egészséges öregedés fenntarthatóságának, különösen az öregedő aktív népesség és a munkával töltött idő hosszabbodásának fényében. Ez biztonságos és egészséges környezet kialakítását teszi szükségessé a növekvően diverzifikált munkaerő teljes munkában töltött idejére vonatkozóan. Ennek megvalósításához a megelőzés kultúrájának ösztönzése alapvető.

A munkapálya sikeres meghosszabbítása erősen függ a munkahelyek és a munkaszervezés megfelelő adaptálásától, beleértve a munkaidőt, a munkahelyek hozzáférhetőségét és az idősebb munkavállalókat érintő munkahelyi beavatkozásokat. Az élethosszig tartó foglalkoztathatósággal szintén foglalkozni kell, számot tartva a dolgozók korának előrehaladásából adódó képességmódosulásokkal. Innovatív információs és kommunikációs termékek és szolgáltatások (pl. a saját lakókörnyezetben való munkavégzés segítése) a foglalkoztathatóság javításának széles skáláját teszi lehetővé. Továbbá a dolgozók tartós munkapiacra kívüli maradásának elkerülésére reintegrációs és rehabilitációs intézkedésekre van szükség, amelyek lehetővé teszik baleset vagy betegség után a munkába való mihamarabbi visszatérést.

4. A STRATÉGIA ALAPVETŐ CÉLKITŰZÉSEI

A Bizottság a 3. szakaszban azonosított három kihívás holisztikus és több területet érintő megválaszolásához egy sor, a tagállamokkal, a szociális partnerekkel és más érdekelttel együttműködve kifejlesztendő és végrehajtandó cselekvést javasol, amelyeket hét alapvető stratégiai célkitűzés mellé rendel. A célkitűzések megvalósításának mértéke és a cselekvési terv végrehajtásában való előrehaladás a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos 2007–2012-es stratégia értékelése keretében rendszeres nyomon követés és értékelés tárgyát fogja képezni.

4.1. A nemzeti stratégiák további konszolidációja

Az EU koordinációs szerepe széles körben elismert, és hiteles referenciának számít. A munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos 2007–2012-es stratégia értékelése megmutatta, hogy 27 tagországban az EU stratégiával összhangban álló nemzeti, munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó stratégiát vezettek be.

A nemzeti stratégiák összefoglaló elemzése igazolja, hogy általában visszatükrözik az uniós stratégia által kijelölt prioritásokat, amelyeket ugyanakkor a nemzeti környezethez igazítanak. A legtöbb tagállamban a nemzeti érdekelt felek kiemelték a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos uniós stratégia vezető szerepét a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos stratégiára vonatkozó nemzeti döntéshozatali folyamatok befolyásolásában, valamint annak elősegítésében, hogy ez a terület a nemzeti politikai napirenden a prioritások között szerepeljen. Ugyanakkor lehetőség van az Unió erősebb és rendszerezettebb szerepvállalására a nemzeti stratégiák végrehajtásának támogatásában, a politikai koordináció, a kölcsönös tanulás és az uniós források felhasználása révén. A

²⁷ Fehér könyv. A megfelelő, biztonságos és fenntartható európai nyugdíjak menetrendje, COM(2012) 55 final.

munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos új európai stratégia fényében felkérjük a tagállamokat, hogy a megfelelő érdekeltekkel – beleértve a szociális partnereket – szoros együttműködésben vizsgálják felül nemzeti stratégiájukat.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

- a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos nemzeti stratégiák felülvizsgálata az új európai stratégia fényében → a tagállamok a megfelelő érintettekkel – beleértve a szociális partnereket – konzultálva
- a nemzeti munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos stratégia kereteit tartalmazó adatbázis létrehozása → a Bizottság az EU-OSHA-val együttműködésben; valamint
- a nemzeti stratégiáért felelős kapcsolattartó pontok kinevezése (tagállamok), amelyek rendszeresen találkoznak a bevált gyakorlatok feltérképezése és cseréje céljából → Bizottság, EU-OSHA, ACSH és SLIC.

4.2. A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályzásnak való megfelelés megkönnyítése, különösen a mikro- és kisvállalkozások esetében

A kis- és középvállalkozások számára nagyobb nehézséget jelent az e területen érvényes szabályzási követelményeknek való megfelelés. Ezért kiemelt fontosságú az útmutatások minőségének javítása és a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályoknak való megfelelés könnyítését célzó gyakorlati eszközök rendelkezésre bocsátása. Az uniós és nemzeti szintű végrehajtási intézkedések kialakításakor figyelembe fogják venni a mikro- és kisvállalkozások igényeit, ideértve az OiRA és a hozzá hasonló eszközök megfelelő adaptálását.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

- pénzügyi és technikai segítségnyújtás az OiRA és más informatikai eszközök tagállamokban történő alkalmazásához, a prioritást élvező ágazatokra összpontosítva → a tagállamok, az Európai Szociális Alap (ESZA) és az EU-OSHA támogatásával;
- útmutatók összeállítása és a bevált gyakorlatok azonosítása, figyelembe véve a kis- és középvállalkozások specifikus adottságait és feltételeit, különös tekintettel a mikrovállalkozásokra → a Bizottság és az EU-OSHA;
- a bevált gyakorlatok cseréjének ösztönzése, a vállalkozó-beszállító-vásárló lánc révén a nagyvállalatok bevonása a kis- és középvállalkozások támogatásába a munkahelyi biztonság és egészségvédelem javítása érdekében → a Bizottság, együttműködésben a tagállamokkal és az ACSH-val; valamint
- további figyelemfelkeltő kampányok folytatása → a Bizottság, együttműködésben a tagállamokkal és az EU-OSHA-val.

4.3. A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok jobb tagállami érvényesítése

Sokszor a munkaügyi felügyelő látogatása révén szereznek először tudomást a vállalkozások és a munkavállalók a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályozásról. Ez a tájékoztatásban meglévő hiányosságokra utal, ezért ezzel szisztematikusan kell foglalkozni. Alapvető, hogy a munkaügyi felügyelőkben ne az üzleti működést akadályozó személyeket lássák, hanem a szabályok alkalmazását könnyítő segítőnek tekintsék őket.

A munkaügyi felügyelőknek kulcsszerepük van az illegális munkavállalók azonosításában és felderítésében. Ezért a munkaügyi ellenőrzéseknek – bár a céljuk a megfelelés biztosítása – támogató célúnak kell lenniük, és a különleges kockázatokra kell összpontosítaniuk. Mintegy 20 000 munkaügyi felügyelő dolgozik az Unióban – a megfelelő nemzeti munkaügyi hatóságok által lefedett dolgozókból megközelítőleg 9000-re jut egy felügyelő²⁸. Ők összesen 1 500 000 ellenőrzést hajtanak végre évente²⁹.

A munkaügyi ellenőrzések hatékonysága jórészt a munkaügyi felügyelők szakmai tudásán, valamint azon múlik, hogy végre tudják-e hajtani az ellenőrzéseket. A kockázatalapú ellenőrzések megfelelő elvégzéséhez – kiváltképp az újonnan fellépő kockázatokra és az új technológiákra vonatkozóan – a munkaügyi felügyelők képzésére van szükség a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén.

A költségvetési korlátokra tekintettel az uniós támogatási programokat (beleértve az ESZA-t) jobban lehetne használni arra, hogy a munkaügyi felügyelőségeket a szükséges erőforrásokkal ellássák. A bevált gyakorlatok munkaügyi felügyelőségek közötti uniós szintű cseréjének, az eddigiekhez hasonlóan, továbbra is a felügyelőségek működésének hatékonyságát javító eszköznek kell lennie.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

- a munkaügyi felügyelőségek erőforrásainak feltérképezése és a fő feladatuk elvégzésére – vagyis a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályozás érvényesítésére – irányuló kapacitásuk felmérése → vezető munkaügyi felügyeleti tisztviselők bizottsága (SLIC);
- a munkaügyi felügyelők csere-/képzési programjának értékelése, és annak vizsgálata, hogy miként lehet a SLIC keretén belül létező együttműködési eszközöket továbbfejleszteni, figyelembe véve a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén jelentkező új kihívásokat → a Bizottság, a SLIC-kel együttműködve; valamint
- a tagállamok által kiszabott szankciók és közigazgatási bírságok hatékonyságának felmérése, valamint egyéb „puha érvényesítési” intézkedések és a megfelelés nyomkövetésében alkalmazott nem hagyományos módszerek azonosítása → Bizottság, a tagállamokkal együttműködve a SLIC-en és az ACSH-n keresztül.

4.4. A meglévő jogszabályok egyszerűsítése

A REFIT-program³⁰ célkitűzéseivel összhangban, a meglévő jogszabályok egyszerűsítéséhez és a szükségtelen adminisztratív terhek megszüntetéséhez a Bizottság, más uniós intézmények és a tagállamok folyamatos és összefogott erőfeszítése szükséges. Az elkövetkező években a megoldandó kulcsfontosságú probléma annak felmérése, hogy a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jelenlegi jogszabályok betöltik-e a céljukat, továbbá annak vizsgálata, hogyan javítható-e végrehajtásuk annak érdekében, hogy jobb, hatékonyabb és egyenértékű megfelelést eredményezzenek a tagállamokban és a vállalatoknál.

A 89/391/EGK irányelvvel összhangban a Bizottság elvégzi a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó teljes joganyag átfogó értékelését³¹.

Ennek keretében a közelmúltban a tagállamok leadták nemzeti jelentéseiket a Bizottságnak a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó 24 irányelv alkalmazásáról. A

²⁸ Nemzeti Munkaügyi Felügyelőségek, 2011 jelentések, a SLIC-nek megküldve.

²⁹ Nemzeti Munkaügyi Felügyelőségek, 2009 jelentések, a SLIC-nek megküldve..

³⁰ COM(2013) 685 final.

³¹ A munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelv 17a. cikkével összhangban, HL L 183., 1989. június 29., 1. o

Bizottság jelenleg a nemzeti végrehajtási jelentések elemzését végzi, aminek eredményeit felhasználja majd az értékelés során.

Az értékelés a dolgozók biztonságának és egészségvédelmének magas szintű megőrzése mellett különös figyelmet fordít a lehetséges egyszerűsítések azonosítására és/vagy az adminisztratív terhek csökkentésére, különösen a mikro- és kisvállalkozások esetében. Ez a folyamat nemcsak az uniós jog, hanem az azt átültető nemzeti jogi és közigazgatási rendelkezések szempontjából is lényeges. A tagállamokat ezért arra ösztönzik, hogy ezzel párhuzamosan ők is végezzenek hasonló felmérési tevékenységet. A stratégiai keret 2016-os felülvizsgálata a 2015-ben rendelkezésre álló értékelési eredmények figyelembevételével fog történni.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

- a lehetséges egyszerűsítések azonosítása és/vagy az adminisztratív terhek csökkentése a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok értékelése részeként, valamint az érdekeltekkel folytatott nyilvános vita ösztönzése → a Bizottság és az ACHS;
- a tagállamok ösztönzése arra, hogy azonosítsák a nemzeti szabályzáson és a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok átültetésén keresztül létrehozott specifikus szabályozási terhek forrásait, és elemezzék a nemzeti végrehajtási jelentéseket a bevált gyakorlatok azonosítása és az információcsere ösztönzése céljából → a tagállamok a Bizottsággal együttműködésben; valamint
- a mikrovállalkozások helyzetének felmérése az alacsony kockázattal rendelkező ágazatokban, továbbá annak megfontolása, hogy miként egyszerűsíthető a kockázatértékelés végrehajtása, beleértve a dokumentációt → a Bizottság.

4.5. A munkaerő előregedése, az újonnan felmerülő kockázatok, valamint a munkavégzéssel kapcsolatos és foglalkozásból eredő megbetegedések kezelése

A változó technológiák, új termékek és az új vegyi anyagok forgalomba hozatala megbízható tudományos bizonyítékok gyűjtését és értékelését teszi szükségessé ahhoz, hogy a felmerülő új kockázatokra a leghatékonyabb válaszokat adhassuk. Az uniós intézményeknek – különösen a Bizottságnak – az elérhető legjobb minőségű szaktudást kell mozgósítania a probléma megoldása érdekében.

Ezenkívül az egyes korosztályokat, a fogyatékos munkavállalókat, továbbá a nőket érintő kockázatok külön figyelmet és célzott fellépést érdemelnek. Az idősebb munkavállalókat célzó, a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó kísérleti projekt azonosítani fogja, hogy miként lehet az idősebb dolgozók fizikai és lelki egészségét előmozdítani. A projekt a bevált gyakorlatokra vonatkozó példákkal is fog szolgálni, és megkönnyíti az információcserét³². A saját lakóköznyezetben való életvitel segítségét szolgáló közös program hozzájárul az idősödő munkaerővel kapcsolatos kihívás kezeléséhez.

Az újonnan felmerülő és tudományosan alátámasztott kockázatok felmérése, és azok eredményeinek terjesztése fontos részét képezik a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jelenlegi jogszabályok utólagos értékelésének.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

³² https://osha.europa.eu/en/priority_groups/ageingworkers/ep-osh-project.

- a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel foglalkozó szakemberek és tudományos szakértők hálózatának létrehozása, valamint egy független tudományos konzultációs bizottság felállításának szüksége, mely ajánlásokat megfogalmazva venne részt a Bizottság munkájában → a Bizottság;
- támogatás az Európai Kockázatfigyelő Központ megállapításainak az érintett szereplők körében való terjesztéséhez → a Bizottság az EU-OSHA-val együttműködésben;
- a bevált gyakorlatok azonosításának és cseréjének ösztönzése a következő területen: a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó feltételek javítása egyes sajátos munkavállalói csoportokat tekintve, mint pl. az idősebb dolgozók, a tapasztalat nélküli fiatal munkavállalók (beleértve a különféle ideiglenes szerződések keretében alkalmazottakat), szakmai gyakorlatok, a fogyatékos munkavállalók, valamint a nők → EU-OSHA;
- rehabilitációs és reintegrációs intézkedések ösztönzése az Európai Parlament idősebb munkavállalókkal foglalkozó kísérleti projektje és a 2016–17-es Egészséges munkahelyért kampány eredményeinek végrehajtásával → a Bizottság az EU-OSHA-val együttműködésben; valamint
- a munkahelyi mentális egészségügyi problémák megelőzésével kapcsolatos bevált gyakorlatok azonosítása és terjesztése → EU-OSHA.

4.6. Statisztikai adatgyűjtés javítása és információs bázis kialakítása

A tényeken alapuló szakpolitikai döntéshozatal érdekében fontos a foglalkozásból eredő balesetekre és megbetegedésekre, valamint a munkahelyi veszélyeknek való kitettségre és foglalkozási egészségkárosodásra vonatkozó megbízható, időszerű és összehasonlítható statisztikai adatok gyűjtése és a munkahelyi biztonsághoz és egészségvédelemhez kapcsolódó költségek és előnyök elemzése. A munkahelyi balesetek tekintetében a 349/2011/EK bizottsági rendelet³³ 2013-tól adatgyűjtést ír elő. Ugyanakkor továbbra is kihívást jelent a foglalkoztatási kitettségekre és a munka következtében bekövetkező egészségkárosodásra vonatkozó adatok beszerzése. Ezért még mindig nehézséget jelent a tagállamok munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó eredményeinek összehasonlítása, valamint bizonyítékon alapuló politikai következtetések levonása ezekből az összehasonlításokból. Különösképpen összetett a helyzet a foglalkozási és a munkából eredő megbetegedések tekintetében.

A nemzeti és uniós statisztikai szakértőknek ezért szorosabban kell együttműködniük, és még több erőfeszítést kell tenniük annak érdekében, hogy javuljon az adatgyűjtés minősége, és közös megközelítéseket kell kidolgozniuk a munkavállalók egészségét érintő kockázatok beazonosítása és felmérése érdekében, melynek során kellően figyelembe kell venni a vállalkozásokra és a nemzeti közigazgatásokra háruló kapcsolódó adminisztratív költségeket.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

- a munkabalesetek európai statisztikája (ESAW) adatgyűjtés keretében a tagállamok által a munkahelyi balesetekről közvetített adatok minőségének értékelése a lefedettség, megbízhatóság, összehasonlíthatóság és időszerűség javítása céljából → a Bizottság és az illetékes nemzeti hatóságok;
- 2016 végéig különböző lehetőségek megvizsgálása arra vonatkozóan, hogy hogyan javítható a foglalkozásból eredő megbetegedésekre vonatkozó uniós szintű adatok elérhetősége és összehasonlíthatósága, valamint az egyszerűsített adatátvitel megoldhatóságának felmérése → a Bizottság és az illetékes nemzeti hatóságok;

³³ A Bizottság 349/2011/EU rendelete (2011. április 11.) a népegészségre és a munkahelyi egészségre és biztonságra vonatkozó közösségi statisztikáról szóló 1338/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a munkahelyi balesetek statisztikája tekintetében történő végrehajtásáról HL L 97., 2011. 4.12., 3–8 o.

- eszmecsere indítása az ACSH-n belül, nemzeti szakértők támogatásával annak érdekében, hogy ajánlásokat tegyenek a munkahelyi veszélyeknek való kitettségekre vonatkozó közös adatbázis létrehozására → a Bizottság, az ACSH és a nemzeti szakértők;
- a munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén a felmerülő költségekre és a keletkező haszonra vonatkozó információk javítását célzó lehetőségek vizsgálata 2016 előtt; valamint
- az Unió 2014–2020 közötti stratégiai keretének végrehajtását nyomonkövető eszköz kifejlesztése, ideértve a szakpolitikai- és teljesítménymutatókat, a 2009-es stratégiai eredménytáblát alapul véve → a Bizottság és az ACSH.

4.7. Az uniós és nemzetközi erőfeszítések jobb koordinációja a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos kérdések kezelésében és a nemzetközi szervezetekben való részvétel

Az Uniónak az az érdeke, hogy a globalizált gazdaságban szigorítsa a munkaügyi normákat és javítsa azok tényleges világszintű alkalmazását azáltal, hogy az illetékes nemzetközi testületekkel együttműködve többoldalú, az Unión kívüli harmadik országokkal pedig kétoldalú fellépést kezdeményez. Az Uniónak továbbá támogatnia kell a tagjelölt országokat és a lehetséges tagjelölteket abban, hogy strukturális kapacitásaikat és jogszabályaikat összhangba hozzák az uniós jog által támasztott követelményekkel.

A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós politika példamutató szerepét széles körben elismerik a nemzetközi partnerek és megfigyelők. Ezt nemcsak az olyan fejlett gazdaságokból származó hagyományos partnerekkel, mint az Egyesült Államok, hanem különösen a feltörekvő gazdaságokból – például Kínából vagy Indiából – érkező új partnerekkel létrejött kétoldalú együttműködések elmúlt években tapasztalt gyors növekedése is tükrözi.

A Bizottság jelentősen hozzá tud járulni a munkahelyi balesetek és a foglalkozásból eredő megbetegedések világszintű csökkentéséhez. A jelenlegi együttműködések erőfeszítéseire építve, és azok kiegészítéseként az Unió további, az ILO-val és más szakosodott intézménnyel, mint például az Egészségügyi Világszervezettel (WHO) és a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezettel (OECD) közös fellépése szükséges ahhoz, hogy javuljanak az eredmények az Unión belül, és elsősorban azon kívül. A következetes és koherens megközelítés biztosítása és az uniós és nemzetközi szinergiák jobb érvényesülése érdekében az operatív együttműködés javítására van szükség.

2014-től végrehajtandó cselekvések:

- a tagjelölt államoknak a csatlakozási tárgyalások 19. fejezetére vonatkozó, valamint a stabilizációs és társulási megállapodásban részt vevő, potenciális tagjelölt országok támogatásának folytatása a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos jogszabályaik uniós joggal történő harmonizációját célzó erőfeszítések terén → a Bizottság;
- a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos együttműködés erősítése, különösen az ILO-val, de ugyanúgy a WHO-val és az OECD-vel is → a Bizottság;
- az ILO-val kötött egyetértési megállapodás felülvizsgálatának elindítása a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos szakpolitikának való jobb megfelelés érdekében → a Bizottság;

- az uniós szabadkereskedelmi és befektetési megállapodások fenntartható fejlődéssel foglalkozó fejezetének a munkahelyi biztonság és egészségvédelem, valamint a munkakörülmények tekintetében történő végrehajtásának elősegítése → a Bizottság;
- a globális ellátási láncban a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó hiányosságok kezelése az ILO-val közösen, valamint a G20-ak biztonságosabb munkahelyekre irányuló kezdeményezéseinek támogatása → a Bizottság; valamint
- a stratégiai partnerekkel a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén folytatott együttműködés és párbeszéd erősítése → a Bizottság.

5. UNIÓS ESZKÖZÖK

5.1. Jogalkotás

A jogalkotás igazolta értékét azáltal, hogy az Unióban közös definíciókat, szabványokat, módszereket és megelőzési eszközöket teremtett a munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén. A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós szintű jogszabályi keret elengedhetetlen feltétele annak, hogy biztosítható legyen a munkavállalók magas szintű védelme, valamint, hogy a vállalatok méretüktől, elhelyezkedésüktől és ágazattól függetlenül azonos versenyfeltételek mellett működhessenek. A bizonyítékok azt igazolják, hogy a jogi kötelezettségeknek és az ellenőrző testületek által, – mint pl. munkaügyi felügyelőségek – eszközölt végrehajtási intézkedéseknek való megfelelés a legtöbb szervezet esetében a munkahelyi biztonság és egészségvédelem irányításának fontos motorja.³⁴

Ugyanakkor a valóságban fennálló helyzetek sokszínűségéből – a vállalatok mérete és a munkaerő diverzitása – valamint célzott és hatékony szakpolitikai intézkedések tervezésének szükségéből adódóan nem jogi eszközöket is igénybe kell venni, hogy konkrét eredmények jelentkezzenek a gyakorlatban. Ezek közé tartozik az összehasonlító teljesítményértékelés, a bevált gyakorlatok azonosítása és cseréje, a tájékoztatás, önkéntes normák bevezetése és a felhasználóbarát informatikai eszközök.

A Bizottság a megfelelés biztosítása érdekében folytatni fogja a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok tagállami végrehajtásának nyomonkövetését. A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós szabályozás folyamatban lévő értékelése segíteni fogja a jövőbeli bizottsági kezdeményezések kialakítását.

5.2. Uniós források

Jelenleg 13 uniós tagállam használja az Európai Szociális Alapot (ESZA) a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó nemzeti politikájának javításához. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó cselekvések finanszírozásához vegyék igénybe az ESZA-t és más európai strukturális és beruházási alapokat.

A 2014-20 közötti programozási időszakban elérhető lesz az ESZA-finanszírozás olyan cselekvések támogatására, amelyek többek között a fenntartható és minőségi foglalkoztatást és a társadalmi befogadást célozzák, különös tekintettel az alábbi célokra:

- a „munkavállalók, vállalkozások és vállalkozók változásokhoz való alkalmazkodása” tárgyára irányuló befektetési prioritás, innovatív vagy nagyobb termelékenységet célzó munkaszervezési módszerek tervezése és alkalmazása által, ideértve a munkahelyi

³⁴ Európai vállalati felmérés az új és fellépő kockázatokról (ESENTER) - munkahelyi biztonság és egészség menedzsment - Európai Kockázatkutató központ jelentése, 2010

egészséget és biztonságot, a képzéseket, oktatási programokat, és a bevált gyakorlatok általánosítását, stb.

- a munkával töltött, egészségesebb életszakasz meghosszabbítása, az egészséges munkahelyi környezetre és a mentális jólétre irányuló intézkedések kidolgozása és alkalmazása révén. Ez az „aktív és egészséges öregedés” befektetési prioritás révén valósítható meg.
- A krónikus vagy ritka betegségekben szenvedők, a fogyatékkal élők vagy a mentális zavarban szenvedők munkába állásának, illetve munkába való visszailleszkedésének elősegítése olyan integrált eszközökkel, amelyek különböző formájú foglalkoztathatósági intézkedéseket egyesítenek, ilyen például a személyre szabott támogatás, tanácsadás, útmutatás, valamint az általános és szakmai képzésekhez és továbbképzésekhez valamint egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés.
- Egészségesebb életformára ösztönző intézkedések kidolgozása és végrehajtása, valamint az olyan egészséget befolyásoló munkahelyi/környezeti okok (pl. mérgező anyagoknak, környezeti és dohányfüstnek való kitettség) megszüntetése, amelyek betegségek – például a rák – kialakulásához köthetők.
- A munkaügyi felügyelők számára tájékoztatási/képzési tevékenységek támogatása ismereteik/készségeik bővítésére, és a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot érintő ügyek adminisztratív kezelésére vonatkozó kapacitásuk növelésére.
- A kis- és középvállalkozások által folytatott képzési tevékenységek támogatása az OIRA és más informatikai eszközök tagállamokban történő bevezetése terén.

Ezenfelül a foglalkoztatás és a szociális innováció európai programja felhasználható lesz a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén az együttműködési, kommunikációs és tapasztalatgyűjtési cselekvések támogatására.

Az új, 2014–20 közötti uniós kutatási és innovációs keretprogram (Horizont 2020³⁵) pénzügyi támogatási lehetőségeket tartalmaz az egészséggel, a demográfiai változással és a jóléttel összefüggő társadalmi kihívások témakörében. A kiemelt területek közé tartozik:

- az egészség megértése;
- az öregedés és a betegségek;
- az aktív és egészséges öregedés javítása;
- a hatékony egészségfejlesztés;
- a betegségmegelőzés; valamint
- a felkészültség és a szűrővizsgálatok.

A fenti felsorolás tükrözi a kihívások „transzlációs”, integrált megközelítésének szükségességét, és egyúttal támogatást biztosít a hosszú- és középtávú kutatás, valamint a rövidtávon megvalósuló innovációs tevékenységek számára.

Az Európai Regionális Fejlesztési Alapon keresztül támogatott intelligens szakosodás egyik kiemelt területként az információs és kommunikációs technológiákra épülő innovációnak az aktív és egészséges öregedés területén való használatát javasolták a régiók számára. A tevékeny és egészséges idősor témájára vonatkozó kísérleti innovációs partnerséggel a tevékeny és önálló életvitel segítségét szolgáló (második) közös programmal való összhang és szinergia további forráslehetőségeket és piaci fejlesztési lehetőségeket jelent.

³⁵ A „Horizont 2020” kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló, javaslat COM(2011) 809 final.

5.3. Szociális párbeszéd

A Szerződés rendelkezéseivel összhangban az uniós szociális partnerek fontos szerepet játszanak a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szakpolitikák tervezésében és végrehajtásában, valamint Európa-szerte a biztonságos és egészséges környezet ösztönzésében. Az uniós szociális partnerek bizonyították képességüket arra, hogy a dolgozók és a vállalkozások érdekeinek megfelelő válaszokat találjanak, és közvetlenül hozzájárultak az e területre vonatkozó uniós stratégia végrehajtásához. Az uniós szociális partnerek autonóm módon vagy jogszabályi előíráson keresztül³⁶ végrehajtott megállapodásai (pl. a kristályos szilícium-dioxidra vonatkozó, több ágazat bevonásával megszületett megállapodás, az egészségügyben használt éles munkaeszközökre vonatkozó, valamint a tengeri ágazat munkahelyi körülményeiről szóló ágazati megállapodások) és saját szociális partneri kezdeményezéseik közvetlen hatással vannak a munkavállalók biztonságára és egészségére.

A Bizottság továbbra is támogatni fogja az uniós szociális partnerek és nemzeti tagszervezeteik autonóm munkaprogram keretében megvalósuló tevékenységeit a munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén. Felkéri a szociális párbeszédért felelős bizottságokat, hogy fontolják meg, hogyan tudják hatékonyan elérni a kis- és mikrovállalkozásokat, és hogyan fejleszthetnek ki a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén innovatív megoldásokat. Az uniós szociális partnereket szintén felkéri, hogy járuljanak hozzá az uniós jogi vívmányok (*acquis*) folyamatos értékeléséhez.

Az ágazatközi és ágazati szintű uniós társadalmi párbeszédből származó eredmények és a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén megjelölt uniós stratégiai prioritások végrehajtása közötti szinergiák javítására van szükség, a szociális partnerek autonómiájának teljes körű fenntartása mellett.

Elengedhetetlen biztosítani a szociális partnerek felelős részvételét a jelenlegi uniós stratégiai keretben, ideértve a konkrét kezdeményezések tervezésébe és végrehajtásába történő bevonásukat uniós, nemzeti, helyi és munkahelyi szinten. A munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel foglalkozó háromoldalú tanácsadó bizottságnak, valamint a szociális párbeszéd folytatására létrehozott európai struktúráknak kulcsszerepet kell játszaniuk e folyamatban.

5.4. Kommunikáció és tájékoztatás

A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó politika sikere nagy részben függ a különböző érintett csoportok – a politikai döntéshozóktól a dolgozókig – elérését célzó tájékoztatási csatornák és eszközök hatékonyságától.

Az olyan kommunikációs eszközök, mint például az internet, az online alkalmazások és a közösségi oldalak, számos olyan kiaknázásra váró eszközt biztosítanak, amelyek a fiatal munkavállalók elérésében a hagyományos megközelítéseknél sokkal hatékonyabbnak bizonyulhatnak. A Bizottság a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok végrehajtásában az érintettek széleskörű bevonását fogja ösztönözni, beleértve a szociális partnereket, a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel foglalkozó szakembereket, a mikro-és kisvállalkozások képviselőit és a szakmai szövetségeket.

³⁶ A jogszabályokon keresztüli végrehajtás esetében, a Bizottság által végrehajtott értékelést követően, melynek tárgya a reprezentativitás, az EU-jognak való megfelelés, a kkv-kra kifejtett hatás, és szükség esetén költséghatékonysági elemzés.

Az EU-OSHA kiemelt szerepet tölt be a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó releváns információk gyűjtésében és terjesztésében, elősegíti a bevált gyakorlatok cseréjét, tájékoztató kampányokat alakít ki, és így hozzájárul a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó intézkedések hatékonyabb uniós szintű végrehajtásához. Az EU-OSHA fejlesztésében létrejövő, a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén bevált gyakorlatok adatbázisa a továbbiakban hozzá fog járulni a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó intézkedések vállalati szintű végrehajtásához.

Az EU-OSHA olyan pán-európai kampányokat fog folytatni, amelyek a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre irányítják rá a figyelmet, és a közösségi média felhasználásával biztosítja a hatékonyabb párbeszédet.

5.5. Más szakpolitikai területekkel megvalósuló szinergiák

A más területekre vonatkozó közpolitikák is hozzájárulhatnak a munkakörnyezet javításához. A munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szakpolitikával kialakítható szinergiák aktívabb feltárására van szükség. Az ezzel kapcsolatos kulcsfontosságú területek az alábbiak:

- Oktatás: a munkahelyi biztonságról és egészségvédelemről szóló tájékoztatás az iskolában kezdődik. Ajánlásokat fogalmaztak meg a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos témáknak a tantervben való jobb megjelenítésére vonatkozóan (különösen a szakképzésben), ahogy a mentális egészség és a jó közérzet ösztönzésére vonatkozóan is³⁷. Sikeres kísérleti projektek valósultak³⁸ meg, de növelni kell eredményeik ismertségét. A vállalkozók számára rendelkezésre álló tájékoztatást és képzést folytatni kell;
- Kutatás: a munkahelyi biztonság és egészségvédelem terén meghatározásra kerültek a kutatási prioritások; ezek a népességrepedés hatására, a globalizációra, az új technológiákra, valamint a foglalkozási és munkahelyi megbetegedésekre és a fogyatékoságokra koncentrálnak. Az ezirányú kutatási eredmények jobb terjesztésére és a politikai döntéshozatalban való hatékonyabb megjelenítésére van szükség;
- Közegészségügy: a politikai döntéshozók között jobb koordinációra van szükség e területen annak érdekében, hogy a meglévő programok és útmutatások között szinergiák alakuljanak ki. Az érdekeltekkel (végfelhasználók, állami hatóságok, ipar) való együttműködés szükséges a mentális egészségről és jólétről szóló együttes fellépésen és a tevékeny és egészséges időskor témájára vonatkozó európai innovációs partnerségen³⁹ keresztül. Ez jelentősen javítani fogja az innováció terén az innováció és a befektetések elterjedéséhez szükséges feltételeket;
- Környezet: a környezet és a munkavállalók védelme terén egymást kiegészítő, egységes politikák kialakítására kell törekedni, hiszen a munkahely egy mikro-környezetnek fogható fel, ahol hasonló veszélyes anyagoknak való kitettség fordulhat elő, bár korlátozott mértékben és meghatározott tényezők mellett;
- Iparpolitika: Egyszerű megoldások, mint például a balesetek elkerülését célzó vagy rezgésveszélyt jelző útmutatások segíthetnek a kis- és középvállalkozásoknak abban,

³⁷ OECD (2012), *Sick on the Job? Myths and Realities about Mental Health and Work*, *Mental Health and Work (Beteg a munkában? Mitosz és valóság a munkahelyi mentális egészségről, Mentális egészség és Munka)*

³⁸ A munkahelyi biztonság és egészségvédelem integrációja és bevezetése a különféle oktatási formákba fontos részét képezi a megelőzés kultúrájának, azzal hogy már gyerekek és a fiatalok számára is megtanítja, hogyan kell biztonságosan élni és dolgozni. Az EU-OSHA sokféle e téren bevált módszerről ad tájékoztatást. <https://osha.europa.eu/en/topics/osheducation>.

³⁹ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?section=active-healthy-ageing&pg=about.

hogy értékeléseket végző szakemberek alkalmazása nélkül, költséghatékonyabban tudják alkalmazni a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó intézkedéseket. További erőfeszítések szükségesek az iparpolitika és a munkavállalók védelmét célzó szakpolitika közötti koherencia és szinergiák növelése érdekében, különösen a vegyi anyagok terén.

- Egyenlőség esélyek: a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó intézkedések elősegíthetik a hátrányos megkülönböztetés leküzdését és az esélyegyenlőség alkalmazását az uniós szakpolitikákban, különös tekintettel a fogyatékos munkavállalók munkahelyi egészségvédelmére és biztonságára vonatkozó 2000/78/EK⁴⁰ irányelvre, valamint a 2006/54/EK⁴¹ irányelvre, amely tiltja, a terhes vagy szoptató anyák hátrányos munkahelyi megkülönböztetését.

6. A MUNKAHELYI BIZTONSÁGRA ÉS EGÉSZSÉGVÉDELEMRE VONATKOZÓ STRATÉGIAI KERET VÉGREHAJTÁSA

A jelen közlemény a munkahelyi biztonság és egészségvédelem területén a cselekvések, fellépések és bevált gyakorlatok cseréjének keretét határozza meg a 2014 és 2020 közötti időszakban. Ez csak a nemzeti hatóságok és a szociális partnerek aktív együttműködésével valósulhat meg. Ezért a Bizottság a megfelelő fórumokon keresztül nyílt vitát fog folytatni a kulcsszereplőkkel a jelen közleményben foglalt nézetekről és javaslatokról, és adott esetben bevonja őket a végrehajtási intézkedésekbe. Az uniós intézmények, a szociális partnerek, a szakbizottságok, mint pl. az ACSH és a SLIC, valamint az EU-OSHA véleményei kiemelt figyelmet kapnak.

Ez a stratégiai keret a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra vonatkozó uniós vívmányok (*acquis*) utólagos értékelésének eredményei és a végrehajtásban elért előrehaladás tükrében 2016-ban felülvizsgálatra kerül.

A Bizottság biztosítani fogja a stratégiai keret végrehajtásának nyomon követését, amennyiben használni fogja a meglévő fórumokat, és munkáját az uniós intézmények és minden érdekelt fél teljes körű bevonásával végzi.

⁴⁰ A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i, 2000/78/EK tanácsi irányelv HL L 303., 2000.2.12.

⁴¹ A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról (átdolgozás) szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, HL L 204., 2006. 7. 26., 23 o.